

2 S.C.R

సుప్రీం కోర్టు నివేదికలు 1029

రాకూర్ ప్రతాప్ సింగ్

వర్యేస్

1955

డిసెంబర్, 2

శ్రీ కృష్ణ గుప్తా మరియు ఇతరులు.

[ఎస్. ఆర్. దాస్, యాక్టింగ్ సీ జెవివియన్ బోస్. భగవతి, జగన్నాథాదాస్

మరియు బి. పి. సిన్హా న్యాయమూర్తులు]

ఎన్నికల వివాదం — అభ్యర్థి నామ పత్రంలో (నామినేషన్) వృత్తిని పేర్కొనాల్సిన నియమం — కేంద్ర ప్రావిన్సులు మరియు బెరార్ మునిసిపాలిటీల 1952 చట్టం (II), సెక్షన్. 9(1) (iii) (సి), 23. కింద స్వభావంలో తప్పనిసరి ఆదేశాలు

అప్పీలుదారుడు దామోహ్ లోని మునిసిపల్ కమిటీ అధ్యక్ష పదవికి అభ్యర్థిగా నామినేషన్ వేశారు. అభ్యర్థి తన కులాన్ని పాత నిబంధనల ప్రకారం నామినేషన్ పాత ఫారంలో నమోదు చేసాడు. కొత్త నిబంధనల ప్రకారం ఇది మార్చబడింది మరియు అభ్యర్థి యొక్క వృత్తిని నామినేషన్ లో కులానికి బదులుగా పొందుపర్చాల్సి ఉంటుంది , మొదటి ప్రతివాది తప్ప ఎవ్వరూ ఈ ప్రక్రియని అనుసరించలేదు. అప్పీలుదారు యొక్క నామినేషన్ పత్రము చెల్లుబాటుపై పర్యవేక్షణ అధికారి ద్వారా రద్దు చేయబడింది. అప్పీలుదారుడు అత్యధికముగా ఓట్లు సాధించి ఎన్నికైనట్లు ప్రకటించారు. మొదటి ప్రతివాది, ఆ తర్వాత , ఎన్నికల పిటిషన్ ను దాఖలు చేశారు. ఎన్నికల ట్రిబ్యునల్ విఫలమయ్యారులోపము గణనీయమైనది కాదని మరియు సరిచే చేయగలిగిందని పేర్కొంది. అయితే హైకోర్టు ఈ నిర్ణయాన్ని రివిజన్ లో రద్దు చేసింది సవరణ చేసింది , ఏదైనా నిబంధనలకు అనుగుణంగా అనుసరించకపోతే అది ప్రమాదకరమని మరియు అటువంటి సందర్భాలలో నామినేషన్ పత్రం తిరస్కరించబడుతుంది.

అభ్యర్థి యొక్క వృత్తిని నామినేషన్ పత్రంలో పొందుపర్చాలనే నియమం డైరెక్టరీ లో పేర్కొనబడినది మరియు అది తప్పనిసరి కాదు అనే విషయము గమనార్హం . దానిని పాటించడంలో వైఫల్యన్ని ఈ కేసు యొక్క యోగ్యతను ప్రభావితం చేయదని చట్టంలోని సెక్షన్ .23 చట్టం ప్రకారం నిర్దేశించబడినది, మరియు ఎన్నికల ఆరోపణగా ఎన్నికను రద్దు చేయరాదు.

రత్నఅన్వోల్ సింగ్ v. ఆత్మ రామ్ ([1955] 1 ఎస్.సి.ఆర్. 481), విశిష్టమైనది.

న్యాయస్థానాలు కేవలం సాంకేతిక అంశాలను పరిగణలోకి తీసుకోకుండా సారాంశాన్ని పరిశీలించాలి. కొన్ని నియమాలు ముఖ్యమైనవి కావచ్చు , మరికొన్ని కేవలం ఆదేశాలుగా మాత్రమే

పరిమితం కావచ్చు ,మరియు వాటి యొక్క ఉల్లంఘన ఉపేక్షించబడుతుంది, నియమములను మొత్తంగా చదివినప్పుడు నియమాలకు గణనీయంగా అనుగుణంగా వుంటే మరియు పక్షపాతం లేకుండా ఏర్పడుతుంది. 'చట్టం స్పష్టమైన వ్యత్యాసాన్ని చూపనప్పుడు , అది ఒక అంశాలు నుండి మరొక దానికి తరగతిని విస్తృతంగా క్రమబద్ధీకరించడం అనేది న్యాయస్థానం యొక్క విధి ' సాధారణ అర్థంగా చెప్పబడింది.

పంజాబ్ కో - ఆపరేటివ్ బ్యాంక్ లిమిటెడ్, అమృత్ సర్

వరెన్

ఇన్ కమ్ టాక్స్ ఆఫీసర్, లాహోర్ ([1940]ఎల్.ఆర్. 67బి.ఎ. 464), సూచించబడింది.

సివిల్ అప్పీల్ అధికార పరిధి: సివిల్ అప్పీల్ నెం 294/1955

1955 సెప్టెంబరు 7వ, తేదీ నాటి నాగ్ పూర్ హైకోర్టు లో , సివిల్ రివిజన్ నం. 833 ఆఫ్ 1954లో తీర్పు మరియు ఉత్తర్వు ద్వారా ప్రత్యేక అనుమతిపై అప్పీల్ ను దాఖలు చేశారు.

బి. బి. తవాక్లె, (కె. పి. గుప్తా, అతనితో) అప్పీలుదారుని తరపు న్యాయవాది.

ఆర్. ఎస్. డబ్లీవ్ మరియు ఆర్. ఎ. గోవింద్. ప్రతివాది నెం 1 తరపు న్యాయవాది.

డిసెంబర్ 2, 1955 న కోర్టు ద్వారా జారీ చేయబడిన తీర్పు.

బోస్ న్యాయమూర్తి.- అప్పీలుదారుడు , దామో మున్సిపల్ కమిటీ అధ్యక్షుని కార్యాలయము కొరకు అభ్యర్థి ప్రతివాదులు (వారిలో ఏడుగురు) కూడా అభ్యర్థులుగా ఉన్నారు. మునిసిపల్ కమిటీ నామ పత్రము (నామినేషన్) వేయడానికి సరఫరా చేసిన ఫారమ్లు పాతవి మరియు అవి కొత్త నియమాలను సారం మార్చబడినవి కావు. పాత నిబంధనల ప్రకారం కులాన్ని తెల్పాలనికోరింది, దీనిని 23-7-1949న కులానికి బదులుగా వారి వృత్తిని నమోదు చేయాల్సి వచ్చింది. నియమ నిబంధనలను పాటించిన ఏకైక వ్యక్తి అతనే మొదటి ప్రతివాది. అతను నామినేషన్ వేసేటప్పుడు కొత్త నిబంధనల ప్రకారం "కులం" అనే పదాన్ని కొట్టివేసి బదులుగా "వృత్తి" అని వ్రాసి , తన కులానికి బదులుగా వృత్తిని వ్రాశాడు. అప్పీలుదారుతో సహా ఇతర అభ్యర్థులందరూ తమ కులాన్ని వారి వారి ఫారమ్లను నింపారు వారి వృత్తి కాదు. మొదటి ప్రతివాది పర్యవేక్షక అధికారి ముందు అభ్యంతరం వ్యక్తం చేశారు మరియు అన్ని ఇతర నామినేషన్లు నియమాల ప్రకారం చెల్లవని అతనిది మాత్రమే నియమాల ప్రకారం చెల్లుబాటు అయ్యే నామ పత్రము మరియు అతనినే ఎన్నుకోవాలని వాదించారు. అట్టి అభ్యంతరం కోర్టు ద్వారా రద్దు చేయబడింది మరియు ఎన్నిక కొనసాగింది.

అప్పీలుదారు అత్యధిక ఓట్లను సాధించారు మరియు ఎన్నికైనట్లు ప్రకటించబడింది. మొదటి ప్రతివాది తన విజ్ఞప్తిని, ఆ తర్వాత ఎన్నికల పిటిషన్ ద్వారా దాఖలు చేశారు. ట్రయల్ కోర్టులో తాను విఫలమయ్యాడు. దీని లోపం గణనీయమైనది కాదని అది సరి చేయగ లగినదని భావించినట్లుగా న్యాయమూర్తి అభిప్రాయపడ్డారు. ఇది పునర్విమర్శపై (రివిజన్) హైకోర్టు రద్దు చేసింది. ఈ కోర్టు నిర్ణయాన్ని హైకోర్టు న్యాయమూర్తులు, రత్తన్ అన్మోల్ సింగ్ వర్సెస్ ఆత్మా రామ్⁽¹⁾లో మరియు దానిని ప్రస్తావిస్తారు. వివిధ నియమాలను రూపొందించిన నిబంధనలలో దేనినైనా పాటించడంలో వైఫల్యం చెందినపుడు అది ప్రమాదకరమైన ప్రభావాన్ని చూపుతుంది మరియు అలాంటి నామ పత్రము తిరస్కరించబడుతుంది పేర్కొన్నారు. సాంకేతికత పట్ల ఈ ధోరణిని మేము సరైనదని భావించడము లేదు మరియు మేము నిరాకరిస్తాము. అది లెక్కించబడుతుంది మరియు తప్పక ప్రాధాన్యతనివ్వబడుతుంది. కొన్ని నియమాలు చాలా ముఖ్యమైనవి మరియు విషయాల యొక్క మూలానికి వెళ్తాయి. వాటిని విచ్ఛిన్నం చేయలేము; మిగతావి ఆదేశపూర్వకమైనవి మాత్రమే మరియు నిబంధనలను మొత్తంగా చదివి, ఎటువంటి పక్షపాతం జరగకపోతే, వాటి ఉల్లంఘనను విస్మరించవచ్చు.; మరియు ఏ న్యాయమూర్తులు ఈ విషయాన్ని నిర్ణయించాలో శాసనసభ స్వయంగా పేర్కొనకపోతే, మంచి వివక్షను ప్రదర్శిస్తూ, ఒక అంశాలు (క్లాజ్) మరొక అంశాలు నుండి విస్తృతమైన, సాధారణ అవగాహనతో క్రమబద్ధీకరించబడాలి. పంజాబ్ కో-ఆపరేటివ్ బ్యాంక్ లిమిటెడ్, అమృత్సర్ వర్సెస్ ఆదాయపు పన్ను అధికారి, లాహోర్⁽²⁾లో వైకౌంట్ మామ్ ఈ సూత్రాన్ని ప్రతిపాదించారు మరియు ఉన్నత న్యాయస్థాన న్యాయమూర్తులు దీనిని ఉటంకించారు:

"ఒక సంపూర్ణ చట్టాన్ని ఖచ్చితంగా పాటించాలి లేదా నెరవేర్చాలి అనేది బాగా స్థిరపడిన సాధారణ నియమము, కానీ ఒక డైరెక్టరీ చట్టాన్ని గణనీయంగా పాటిస్తే లేదా నెరవేర్చినట్లయితే ఇది సరిపోతుంది".

(1) [955) ఐ. ఎస్. సి. ఆర్. 481.

(2) [940) ఎల్. ఆర్. 67 ఐ. ఎ. 464, 476.

1032 సుప్రీం కోర్టు నివేదికలు(1995)

కానీ అ దే కాకుండా, 'ఇది చట్టంలోనే కనుగొన బడల్సివుంటుంది. దీనిపై హైకోర్టు న్యాయమూర్తులు, వృత్తి గురించి ఇక్కడ తప్పనిసరి ఆదేశాలు ఉన్నాయి అభిప్రాయపడ్డారు. అది తప్పని వారు భావిస్తున్నారు. ప్రస్తుత విషయము సెంట్రల్ ప్రావిన్సెస్ మరియు బెరార్ మునిసిపాలిటీస్ యాక్ట్ (II) 1922 సెక్షన్ 18 ద్వారా నియంత్రించబడుతుంది. ఇతర విషయాలతోపాటు, రాష్ట్ర ప్రభుత్వం విభాగం అధికారాన్ని అందిస్తుంది.

"ఈ చట్టం కింద పద్దతిని ను క్రమబద్ధీకరిస్తూ నిబంధనలు రూపొందించండి.

..... అధ్యక్షుల ఎన్నిక" మరియు సెక్షన్ 175 (1) నిర్దేశిస్తుంది

"ఇందులో ఏ నిబంధనల కోసం ఏర్పాటు చేశారో..రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ద్వారా చట్టం చేయబడుతుంది మరియు ఈ చట్టానికి అనుగుణంగా ఉండాలి".

ఇప్పుడు చట్టంలోని నిబంధనలలో ఒకటి, అది నేరుగా మాకు సంబంధించినది, సెక్షన్ 23లో నిర్దేశించబడింది:

“ఈ చట్టం కింద, ఏదైనా జరిగిన లేదా ఏదైనా ప్రొసీడింగ్ లో తీసుకోబడిన విషయాన్ని

గురించి ప్రశ్నించరాదు ఈ కేసులో ఏవైనా లోపాలు లేదా అవకతవకలు యోగ్యతలను లను ప్రభావితం చేయవు”

ఆ నిబంధన ప్రకారం, నిబంధనల యొక్క పర్యాయాన్ని అర్థం చేసుకోవాలి.

రూల్ 9(1)(బి) ప్రకారం...

..... ప్రతి అభ్యర్థి పర్యవేక్షక అధికారికి నామ పత్రం పూర్తి చేసి అభ్యర్థి ద్వారా ఇవ్వబడుతుంది. ఫారమ్ లో జతచేయబడిన మరియు సంతకం చేయబడ్డ నామినేషన్ కు ఆమోద ముద్ర వేయడంతో పాటు రెండు సార్లు అర్హత కలిగిన ఓటర్లు ప్రతిపాదకుడిగా మరియు ద్వితీయంగా గా పరిగణించబడతారు" మరియు మార్పు చేసిన ఫారమ్ లో ఇతర విషయాలతోపాటు, అభ్యర్థి పేరు, తండ్రి పేరు, వయస్సు, చిరునామా మరియు వృత్తిని తెలపాలి;

రూల్ 9(1) (iii) పర్యవేక్షక అధికారికి నిర్దేశించే విషయం ఏమిటంటే ; "నామ పత్రాలను పరిశీలించాలి మరియు ఏదైనా నా మ పత్రాల పై ఏవైనా అభ్యంతరాలు పై నిర్ణయం తీసుకోవచ్చు , మరియు అటువంటి అభ్యంతరాన్ని లేదా అతని స్వంత ప్రరణతో కానీ, సారాంశ విచారణ తరువాత, ఏవైనా అవసరమైన కారణాలు ఉంటే, ఈ క్రింది కారణాలలో అట్టి నామ పత్రాన్ని తిరస్కరించవచ్చు:

(c) (i) క్లాజ్ లోని నిబంధనలు పాటించడంలో ఏదైనా వైఫల్యం ఉందని ". "మే" అనే పదాన్ని "మేము" అని వాదించారు .పైన నొక్కిచెప్పిన వాటిలో "షల్" అనే పదానికి సంకల్పం శక్తి ఉంది . ఆ సందర్భము ఏమిటని నియమంలోని క్లాజ్ (ఎ) ఇలా ఉంది- “(ఎ) చట్టంలోని సెక్షన్ 14 లేదా సెక్షన్ 15 ప్రకారం, అభ్యర్థి ఎన్నికలకు అనర్హుడు.”

ఒకవేళ అభ్యర్థి అనర్హత వేటు వేస్తే.. ఆ సెక్షన్ల కింద పర్యవేక్షణ ఏర్పాటు చేయబడుతుంది మరియు నామినేషన్ తిరస్కరించడం తప్ప అధికారికి మరో మార్గం లేదు. అది కేసులో ఉన్న క్లాజు (ఎ) కింద "మే" అనే పదం ఉండకూడదు మరియు క్లాజు (సి) ప్రకారం వేరే అర్థాన్ని ఆకర్షిస్తుంది.

సెక్షన్ 23 లేనిచో , ఈ వాదనను మనం పరిగణలోకి తీసుకోవలసిన అవసరం లేదు ఎందుకంటే నిబంధనలు చట్టానికి మించి ప్రయాణించలేవు మరియు దాని నిబంధనలకు లోబడి చదవాలి.

సెక్షన్ 23ని దృష్టిలో ఉంచుకొని నియమం 9(1) (iii) (c) పఠనం ద్వారా ఒక అభ్యర్థి యొక్క వృత్తి సెట్ చేయడంలో తప్పిదం జరిగిందా అని చూడటం అనేది " కేసు యొక్క యోగ్యతలను ప్రభావితం చేస్తుందని చెప్పవచ్చునా. అలా కాదని స్పష్టమౌతుంది. ఈ కేసులో వృత్తి లేని మనిషిగా ఈ విషయాన్ని పరిగణించాలి. అతను అక్కడ వృత్తి అనే పదాన్ని కొట్టివేసిన , "నిల్" అనే పదాన్ని వ్రాసిన , ఒక చిన్న గీతను ఉంచిన లేదా దానిని ఖాళీగా వదిలేసిన? ఎలాంటి తేడాను చూపదు.

ఈ కేసు విభిన్నమైనది , యోగ్యతలకు సంబంధించినంత వరకు ఒక వ్యక్తి యొక్క వృత్తిని బహిర్గతం చేయదు లేదా దీనికి తప్పుగా పేరు పెట్టబడినది మరియు ముఖ్యంగా ఒక వ్యక్తి యొక్క వృత్తి, రాష్ట్రపతి పదవికి ఉన్న అర్హతలో ఒక్కటి కూడా కాదు. ఫారం యొక్క ఈ భాగం ఆదేశపూర్వకలు మాత్రమే మరియు అభ్యర్థి యొక్క వివరణలను స్పష్టం చేస్తుంది. అది విషయము యొక్క మూలానికి వెళ్ళదు మరియు అభ్యర్థి యొక్క తగిన వివరాలు పేపర్ లో నమోదు చేయబడి ఉన్నందున అతడిని నిస్సందేహంగా గుర్తించాలి.

ఒక వ్యక్తి యొక్క వృత్తి అవసరంగా భావించడానికి కారణం ఉందని వాదించారు , ఎందుకంటే ఈ చట్టంలోని సెక్షన్ 15(కె) ప్రకారం “కమిటీ లో లాభదాయకమైన పదవిని కలిగి ఉంటారో” అటువంటి ఏ వ్యక్తినైనా అనర్హులుగా పరిగణిస్తారు. కానీ అభ్యర్థి వృత్తిని నమోదు చేయడం అవసరం కాబట్టి దీనిని తప్పనిసరిగా బహిర్గతం చేయాలి , "సేవ" లేక “వ్యవసాయం” వంటి సాధారణ పదాలలో మాత్రమే పేర్కొనబడుతుంది. అలాగే , ఏ సందర్భంలోనైనా, సెక్షన్ 15 అనర్హతకు ఇతర కారణాలను ఫారమ్ లో చూపించాల్సిన అవసరం లేదని నిర్దేశిస్తుంది.

గతంలో తీసుకున్న నిర్ణయానికి సంబంధించి , నిరక్షరాస్యుడైన అభ్యర్థి గుర్తింపు గురించి నిర్దిష్ట సమయంలో నిర్దిష్ట అధికారి సంతృప్తి చెందాలని చట్టము లో పేర్కొనబడింది. వాస్తవం మరియు చట్టము ఇలా చెప్తే అమలులో ఉంది. ఒక నిర్దిష్ట విషయము గురించి A సంతృప్తి చెందాలి, దానిని B యొక్క సంతృప్తితో మార్చలేము , దీన్ని పూర్తిగా తొలగించవచ్చు. చట్ట ప్రకారము అక్కడ వ్యవహరించే

నామినేషన్ నకు పత్రంలో ఆమోదించాలి . మేము సూచించినది కేవలం రూపము మరియు పేజీ 488లో చెప్పబడింది.

"రిటర్నింగ్ అధికారి తన వైపు నుండి ధృవీకరణను విస్మరించి , సరైన సమయంలో అతను సంతృప్తి చెందాడని నిరూపించగలిగితే , విషయము భిన్నంగా ఉండవచ్చు , ఎందుకంటే సరైన సమయంలో అతని సంతృప్తి యొక్క అంశము , ముఖ్య విషయానికి సంబంధించినదిగా ఉంటుంది , మరియు సంతృప్తిని నమోదు చేయడానికి అధికారికంగా విస్మరించడము బహుశా , అలాంటి సందర్భంలో, అసంబద్ధమైన సాంకేతికతగా పరిగణించబడుతుంది".

అనేక ఆంగ్ల కేసు లు మా ముందు ఉదహరించబడ్డాయి. అయితే వాటిని పరిశీలించడం వ్యర్థమైనదిగా ఉంటుంది, ఎందుకంటే చట్టంలోని సెక్షన్ 23 నిబంధనలకు సంబంధించినది మరియు ఇతర దేశాలలో చేసిన ఇతర చట్టాలతో వ్యవహరించే ఈ నిర్ణయాల నుండి మేము ఎటువంటి సహాయాన్ని పొందలేము మరియు భారతదేశంలో ఇటువంటి పరిస్థితులు తలెత్తవు.

అప్పీల్ విజయవంతమైంది. ఇక్కడ మరియు హైకోర్టులో ఖర్చులతో అనుమతించబడుతుంది. హైకోర్టు ఆదేశాలను రద్దు చేసి, సివిల్ జడ్జి ఉత్తర్వులు పునరుద్ధరించారు.